

Zene az Állatkertben

Aradi Péter

forrás: FSZEK

Zenepavilon, 1896

Az 1866 augusztusában megnyílt Fővárosi Állat- és Növénykertben hétvégenként és ünnepnapokon kezdettől fogva szerveztek szabadtéri koncerteket fúvósegyüttesek, illetve szimfonikus zenekarok közreműködésével. Színhelyként egészen a II. világháborúig a *Pálffy János* gróf adományaként felállított zenepavilon szolgált. Amikor 1907-ben bezárt az Állatkert, az öt évig tartó átalakítások során a zenepavilon is teljesen felújították. 1912 májusában nyílt meg az újjávarázsolt Állatkert, és hamar rendkívül népszerűvé vált. *Lendl Adolf* igazgató sokféle eszközt bevetett, hogy a látogatókat minél tovább marasztalja. Esténként a közönség leginkább a hangversenyek miatt maradt, sokan kimondottan ezért keresték fel a kertet.

Ekkortól az intézmény már saját szimfonikus zenekarral is büszkélkedhetett. Az esti koncerteket a műsor-összeállítástól függően hol klasszikus, hol népszerű, hol operett-, hol opera-, hol modern estélynek nevezték. A délutáni hangversenyek 5-kor kezdődtek és 7-kor értek véget, az esti programok

hosszabbak voltak, fél 9-től fél 12-ig, később 8-tól 11-ig tartottak.

Az első két évben a hangversenyek látogatói minden koncerten kaptak egy műsorlapot, rajta az est programjával, a hátoldalán pedig az Állatkert legfontosabb, legérdekesebb aktuális hírével. A közönség egyre növekvő érdeklődésének kielégítésére egy idő után már kevésnek bizonyult a műsorlap hátoldala, ezért 1914 nyarán létrehozták a *Mi újság az Állatkertben?* című kiadványt, amely a tizedik évfolyamával ekkor újraindított *A Természet* című folyóirat mellékleteként jelent meg, és ettől kezdve itt közölték a hangversenyek időpontját, műsorát, beharangozóját, a művészekről szóló ismertetőket, illetve a koncertekről írott beszámolókat.

Az állatkerti szimfonikus zenekar első karmestere *Wieschendorff Henrik* volt. A lübecki születésű fagottművészt *Gustav Mahler* 1889-ben szerződtette a Magyar Királyi Operaházhoz. Noha az állatkerti hangversenyek többségét ő dirigálta, időnként hívtak vendégkarmestereket is.

A legnagyobb név, aki 1914-ben feltűnik a zenekar élén, az akkor még csak 26 esztendő, de már nemzetközileg is jegyzett, az év májusától a drezdai szász királyi udvari opera udvari karmestereként működő, később pedig a Pittsburgi (1938–48), majd a Chicagói Szimfonikus Zenekar (1953–63) zeneigazgatójaként világhírűvé vált karmester, *Reiner Frigyes*.

1914. szeptember 1-jén délután 6 órától a Filharmóniai Társaság Zenekara az Állatkert vezetésével karöltve jótékony-sági hangversenyt rendezett az állatkerti tó partján a hadbavonultak családtagjai és a háború folytán kereset nélkül maradt javára *Kerner István*, a Magyar Királyi Operaház karnagya vezényletével. A koncert védnökei között volt *Klebsberg Kúnó* gróf, akkor még csak államtitkárként, *Bánffy Miklós* gróf, az Operaház kormánybiztosa, *Bárczy István dr.*, Budapest akkori polgármestere és *Hevesi Sándor*, az Operaház főrendezője. A belépődíj 1 koronába, a fenntartott ülőhely 2 koronába került. Több mint 3000 korona folyt be a

SZÉKESFŐVÁROSI ÁLLATKERT

**Megnyilik 1912. évi május
20-án, hétfőnd.u. 3 órakor**

Nappali beledőj csütörtökön és vasárnap 60 filler, a többi napokon 1 kor. - Gyermek a beledőj felet fizetik - Esti beledőj 20 f. Evi bérlet felnőtteknek 10 korona, tanulóknak, gyermekeknek, kislányoknak 5 korona.

Pálmaház · Akvárium · Gyermekjátszóhely · Lovagló · Kocsizó · Természettudományi megfigyelőhely előadások · Vendéglő · Kávéház · Tejcsernok.

Délután 5–7 óráig és este 9–12 óráig
SZIMFONIKUS HANGVERSENY
NYITVA REGGELI 8 ÓRÁTÓL
ÉJJELE 2 ÓRÁIG

ÁLLATKERT

PÁLMAHÁZ · AKVÁRIUM · KÁVÉHÁZ · VENDÉGLŐ · TEJCSARNOK · JUNIUS 1. ESTÉNKÉNT SZIMFONIKUS HANGVERSENY · NYITVA ÉJFÉLUTÁNIG.

forrás: Szántó András gyűjteménye

jegyekből – a teljes összeget a meghirdetett jótékony célra fordították.

A Mi újság az Állatkertben? szeptember 1-jei számában jelent meg a következő rövid hír: „Szimfonikus zenekarunk a háborús állapotokra való tekintettel szeptember havában már csupán 6-án, vasárnap, továbbá 8-án, kisasszony napján és 13-án, vasárnap délután és este hangversenyeznek, s ezekkel a hangversenyekkel vesz búcsút állatkerti közönségünktől.” A december 1-jei számban az 1915. évi programról előzetesen ennyit közölnek: „Katonazene hangversenye a téli időnyben minden jégnapon délután, vasár- és ünnepnapokon délelőtt is.” Hogy ebben az évben váltás történhetett a zenekar élén, arra a Kővárvidék című lap 1916. június 11-i számában megjelent rövid hírből következtethetünk: „Mint minden nyáron, úgy az idén is megkezdődnek június elsején az állatkerti szimfonikus hangversenyei. Hetenként négyszer klasszikus, a többi napokon pedig népszerű estély lesz. Az állatkerti zenekarnak az idén is Szikla Adolf, a m. kir. Operaház kitűnő karnagya és Rieger Alfréd zeneszerző a dirigense.”

A szimfonikus hangversenyei nyaranta a háború után is folytatódta. „A napi műsorról a közönség a falragaszok útján szeresheti tudomást. A nagy papírdrágaság miatt a Mi újság az Állatkertben? című mellékletünk, mint azelőtt a nyári hónapokban, különállóan nem jelenhetik meg.” Nincs mit csodálkozni: az ország épp ekkor veszíti el területének kétharmadát...

A Bor Dezső vezette Székesfővárosi Zenekar megalakulásának évében, 1923-ban megállapodást kötött az Állatkerttel, hogy május 1-jétől június 15-ig 54 hangversenyt lép fel népszerű műsorról. Naponta koncertezett ott az együttes, sőt vasárnapként kétszer is. Ez úgy volt lehetséges, hogy nem mindig ugyanazok a tagok ültek az emelvényen, máskülönben ez a teljesítmény elképzelhetetlen.

Az állatkerti hangversenyei a húszas évek közepén váltak szélesebb körben ismertté és népszerűvé, amikor a frissen megalakult Magyar Rádió élőben közvetítette őket. Ahogy az LGT ismert slágere is mondja:

„A Rádióról huszonnégyben feljegyezhettek, / Hogy az Állatkertből sugározta az első koncertjét.”

A II. világháborúban a régi zenepavilon megsemmisült, helyette a háború után szabadtéri színpadot építettek, ám működtetése az Állatkert számára nem volt gazdaságos, ezért a zenei előadások megszűntek, a színpadot lebontották, később a helyén alakították ki a Japánkertet. Több évtizednyi szünet után, a kilencvenes évek közepén a Budapesti Fesztiválzenekar rendezett ott egy emlékeztető koncertet. 1999 óta a Zuglói Filharmonia minden májusban ott tartja Pastorale című, gyerekeknek, családoknak szóló koncertsorozata záróeseményét Ilyenkor egy-egy nemzet, népcsoport vagy földrajzi terület népzenejét és néptáncait mutatják be. A rendszeres nyári zenei programok csak 2002-től indultak újra, Zénés állatkerti esték címmel. Ennek keretében túlnyomórészt könnyűzenei, népzenei, világhangverseny és jazz koncertek kapnak helyet, a klasszikus műfajt – persze szintén könnyedebb műsorról – általában a MÁV Szimfonikus Zenekar képviseli. ●